

УДК 94(436)"1846/1867":[355.088:27-726.3
DOI: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.2\(51\).2024.319631](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(51).2024.319631)

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ ДЛЯ ГАЛИЦЬКИХ ГРЕКО-КАТОЛИКІВ В АВСТРІЙСЬКІЙ ІМПЕРАТОРСЬКІЙ АРМІЇ (1846 – 1867 рр.)

Оксана Карліна

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк
E-mail: karlina.oxana@vnu.edu.ua
Researcher ID: 3173402/oksana-karlina
<https://orcid.org/0000-0001-8706-942X>

Андрій Марчук

здобувач вищої освіти, факультет історії, політології та національної безпеки,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк
E-mail: tx74cd@gmail.com

Висвітлено запровадження капеланської служби для галицьких греко-католиків в австрійській імператорській армії. Джерельну базу статті склали військові статuti, матеріали церковного обліку і листування церковних ієрархів. Встановлено, що для забезпечення духовних потреб військовослужбовців греко-католиків 1779 р. було започатковано посаду капелана у двох гарнізонах, а 1830 р. у військовій частині дозволено запрошувати священників та відвідувати найближчі греко-католицькі храми. Лише двоє капеланів не могли задовольнити потреб у духовній опіці усіх галицьких греко-католиків в австрійській армії. У відповідь на звернення львівського та перемишльського єпископів до імператора в 1846 р. запроваджено капеланську службу у 8 підрозділах, значну частку в яких складали греко-католики. Протягом 1846 – 1867 рр. греко-католицькі капелани служили у 7–8 полках. За цей час посаду полкового капелана займали 18 священників. Греко-католицькі капелани супроводжували війська і в мирний час, і під час збройних конфліктів. На підставі вивчення джерел з'ясовано, що повноваження та функції греко-католицького полкового священника були такими ж, як у римо-католицького з поправкою на особливості обряду. Реєстрація актів стану лишалась за латинським духовенством. Матеріальне забезпечення греко-католицького військового священника було кращим, аніж парафіяльного, що могло слугувати мотиваційним чинником для частини кліру обирати службу духовного пастця у війську. Проаналізовано біографічні дані капеланів за вказані роки (соціальне походження, вік, вплив служби у війську на подальшу кар'єру тощо), що дало можливість скласти усереднений портрет греко-католицького військового священника. Введення греко-католицької капеланської служби підняло статус Церкви та дозволило рекрутам з Галичини зберігати єдність зі своєю конфесією протягом багаторічного перебування у війську.

Ключові слова: Австрійська імперія, австрійська імператорська армія, Греко-католицька Церква, Галицька митрополія, військове капеланство.

Постановка проблеми. Після першого поділу Речі Посполитої частина українських земель опинилися у складі монархії Габсбургів. Уже в першій половині 1770-х років галицьких греко-католиків рекрутували до австрійської армії. Майже відразу постало питання про запровадження капеланської служби для них. Держава мала уповноважити священників (капеланів) здійснювати богослужбову діяльність в армійських підрозділах від імені Греко-католицької Церкви (далі ГКЦ) з метою задоволення релігійних потреб військовослужбовців. Адже для людей того часу однією з найважливіших складових ідентичності була конфесійна приналежність.

Загалом слід наголосити на тому, що служба військових капеланів у збройних силах різних держав має тривалу історію. Вивчення традицій та досвіду служіння військового духовенства є важливим з огляду на відновлення в незалежній Україні інституту військового душпастирства, що особливо активізувався після створення Служби військового капеланства у складі ЗСУ у 2022 р.

Огляд історіографії. Першими працями, в яких

згадується служба греко-католицького духовенства в австрійській армії, були виклади історії тих підрозділів, що мали полкового священника цієї конфесії [Netoliczka, 1865; Geschichte des k. k. Infanterie-Regimentes Oskar II. Friedrich König von Schweden und Norwegen No. 10 von seiner Errichtung 1715 bis November 1885, 1888; Rona, 1901; Hailig von Hailingen, 1887; Jacubenz, 1904; Engel, 1906], або історії участі військових формувань у воєнних кампаніях [Koevess von Aszod und Harkaly, 1851]. В деяких роботах інформація про капеланів обмежується лише згадками про них у списках офіцерського складу полку за певні роки [Prochazka, 1886; Nahlik, 1863; Beran, 1899]. На появу капеланської служби в австрійській армії, зокрема греко-католицьких священників, вказується в дослідженнях Е. Беліка та Ю. Пелеша [Bielik, 1901; Pelesz, 1880]. Коротка інформація про греко-католицьких священників міститься в праці австрійських дослідників Р. Г. Грьогера, К. Гам та А. Заммера [Gröger, Ham, Sammer, 2001]. Чеський дослідник М. Барус [Barus, 2017] в якості історії греко-католицького капеланства помилково подав історію

православних капеланів.

В українській історіографії не вдалося знати досліджень з історії становлення греко-католицького капеланства. В роботах Д. Забазалюка [Забазалюк, 2012], Р. Коханчука [Коханчук], Р. Великого та А. Лозинського [Великий, Лозинський, 2014], а також передмові С. Шаха до праці о. Івана Лебедовича [Шах, 1963], яка послужила першоджерелом для більшості згаданих робіт, стверджується, що перші греко-католицькі капелани з'явилися в 1848 р. при національній гвардії, а в регулярних частинах – лише з 1867 р., що не відповідає дійсності. Деякі факти з життя священників, котрі служили капеланами, висвітлені у працях Д. Блажейовського, що вивчав біографії священників галицьких греко-католицьких єпархій [Blazejovskij, 2001; Blazejovskij, 2004]. Отже, тема започаткування греко-католицької капеланської служби в 1846–1867 рр. залишається малодослідженою.

Огляд джерел. Висвітлення повноважень, функцій та становища військового духовенства базується на аналізі статутів піхоти 1807 і 1860 рр. та загального статуту армії 1857 р. [Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Erster Teil, 1807; Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Zweiter Teil, 1806; Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Erster Teil, 1860; Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Zweiter Teil, 1860; Organisations-Statut für die kaiserlich-königliche Armee, 1857]. Статути 1859 та 1863 рр. містять інформацію про матеріальне забезпечення військового духовенства [Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1859; Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1863]. Також важливим джерелом став збірник правових актів, підготовлених В. фон Штрефльором [Streffleur, 1843; Streffleur, 1848]. Біографічні відомості про капеланів почерпнуті зі списків військового кліру, військового шематизму та шематизмів Львівської та Перемишльської єпархій за різні роки, а також з метричних книг парафій і військових підрозділів.

Метою роботи є вивчення процесу становлення служби капеланів для галицьких греко-католицьких військовослужбовців в австрійській імператорській армії у 1846–1867 рр. Мета передбачає виконання наступних завдань: проаналізувати передумови виникнення греко-католицької капеланської служби в австрійському війську; визначити місце греко-католицького духовництва в ієрархії австрійського польового священства; схарактеризувати повноваження та обов'язки греко-католицьких військових священників; показати їхнє фінансове забезпечення; з'ясувати біографічні відомості про полкових капеланів зазначеного періоду.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення духовних потреб військовослужбовців в армії Габсбурзької монархії, починаючи з ранньомодерної доби, існувала капеланська служба. Попри те, що збройні сили поповнювалися представниками інших конфесій, зокрема протестантами, тривалий час військове духовенство було винятково римо-католицьким [Ottenfeld, Teuber, 1895, s. 665].

Від часу приєднання до Австрійської монархії Східної Галичини з численним греко-католицьким

населенням постало питання про запровадження греко-католицької капеланської служби. Для задоволення духовних потреб рекрутів із новопроданих земель 1779 р. запроваджувалося дві посади гарнізонного капелана (у Празі та Оломоуці) для галицьких греко-католиків.

У шематизмах австрійської армії можна знайти згадку про гарнізонного греко-католицького капелана в Оломоуці, починаючи з 1820 р., яким до 1822 р. був Іван фон Ортинський [Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1820, s. 68; Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1822, s. 68; Convoc. Erben und Gläubiger nachbenannter Verstorbenen, 1823], а з 1824 р. – клірик Перемишльської єпархії Йосиф Лаврецький [Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1824, s. 68; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXVIII, 1828, s. 8]. З 1830 р. у військовому шематизмі Лаврецький зазначений як гарнізонний капелан у Брно [Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1830, s. 65; Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1836, s. 67; Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1838, s. 68], але в шематизмі Перемишльської єпархії він продовжував називатись гарнізонним капеланом в Оломоуці [Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXVI, 1836, s. 14]. Після 1838 р. в військовому шематизмі ім'я Лаврецького не згадується. У шематизмі Перемишльської єпархії за 1842 та 1843 рр. він вказаний як капелан у Віденській фортеці [Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLII Premisliae, 1842, s. 12; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLIII, 1843, s. 12], а в 1845 р. – як парох Бронниці та віцедекан Мокрянського деканату [Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLV, 1845, s. 88]. Юліан Пелеш зазначив, що клірик Перемишльської єпархії Іван Костецький був гарнізонним капеланом в Оломоуці [Pelesz, 1880, s. 923], проте його ім'я не згадується в шематизмах, тож, напевно, він займав цю посаду ще до 1820 р. На жаль, поки не вдалося знайти інформацію про жодного капелана в Празі, але можна припустити, що ця посада зникла ще до 1820 р. Отож, приблизно з 1843 р. в австрійській армії не було жодного греко-католицького капелана.

З 1834 р. солдатам греко-католикам дозволялось відвідування богослужінь у неділю та найбільші свята за юліанським календарем, якщо полк квартирувався в регіоні, де були греко-католицькі храми. Хоча до 1867 р. лише незначна частина галицьких полків дислокувалась в Галичині, тобто на канонічній території українських греко-католицьких єпархій, в Австрійській імперії існували інші католицькі церкви візантійського обряду: Крижевацька єпархія в Хорватії, Мукачівська єпархія в Угорському королівстві та Румунська греко-католицька церква.

Окремо слід згадати греко-католицьку парафію св. Варвари у Відні, в якій служили спільно священники Галицької митрополії та Мукачівської єпархії. У випадку, коли греко-католицьких храмів поблизу не було, військові мали відвідувати латинські меси. Відповідно до закону, раз на рік греко-католицький священник мав провести богослужіння для вірних у війську, посповідати та причастити їх. Ці функції покладались на священників із найближчої греко-католицької єпархії. Для галицьких греко-католиків це не обов'язково були священники Галицької митрополії [Pelesz, 1880, s. 923; Bielik, 1901, s. 139–140].

Ситуація, коли греко-католицькі вірні у війську нерідко протягом тривалого часу не мали змоги взяти участь у богослужінні за своїм обрядом, непокоїла духовних осіб. Наприклад, клірик Львівської архієпархії, настоятель церкви св. Варвари у Відні Петро Паславський в листі від 8 липня 1835 р., підписаному також священником-помічником (сотрудником) Андрієм Мольнаром, закликав перемишльського єпископа Івана Снігурського зв'язатися зі львівським єпископом та греко-католиками тодішнього Угорського королівства у складі Австрійської монархії, щоб разом просити імператора про запровадження капеланської служби для греко-католиків. Він наголошував на тому, що, залишаючись вірними своєму обряду, деякі військовослужбовці не сповідалися та не причащалися по 20 років, забували важливі аспекти християнського вчення, а важкохворі солдати не хотіли причащатися за латинським обрядом навіть на смертному одрі [Щурат, 1924, с. 191–194].

Окрім зазначених у листі причин, ще однією причиною, що мотивувала греко-католицьке духовенство виступати за введення греко-католицької капеланської служби, міг бути й той факт, що деякі військовослужбовці після довгих років відвідування римо-католицьких богослужінь переходили в римо-католицьку конфесію. Для цього достатньо було дозволу правлячого архієрея тієї греко-католицької єпархії, до якої належав військовий [Streffleur, 1848, s. 334, 337]. Спроби законодавчо й канонічно обмежити конверсію були на той час однією з важливих проблем для ГКЦ, і військо, напевно, не було винятком.

Зрештою, відносини між двома конфесіями в Галичині були загалом напружені як через боротьбу за паству, так через інші чинники. Серед них можна виділити прагнення римо-католицького духовенства підпорядкувати собі греко-католицькі єпархії (як це, наприклад, було в Угорщині), історично привілейоване становище латинян, що викликало зверхнє ставлення деяких вірних і духовних осіб римо-католицьких єпархій до греко-католиків, сприйняття деякими римо-католиками греко-католиків як еретиків тощо. Напруження виливалося в регулярні конфлікти між духовенством, до яких сторони залучали папу та світську владу [Korcok, 1921, s. 80–110; Щурат, 1924, с. 184–191, 204–209]. На цьому тлі логічним видається небажання греко-католицького кліру довіряти частину своєї пастви, хай і тимчасово, римо-католицьким священникам.

Активним прихильником запровадження капеланської служби для вірних візантійського обряду був перемишльський єпископ Іоанн Снігурський. В 1835–1836 рр. він надсилав листи до львівської консисторії, пропонуючи разом звернутися до імператора із закликом запровадити посади капеланів для галицьких греко-католиків. Однак відповіді не одержав, з чого можна зробити висновок, що ця проблема не була однаково важлива для всього галицького кліру.

Теми військових капеланів перемишльський єпископ торкнувся в 1844 р. у листі до Григорія Яхимовича, на той час єпископа-помічника та очільника консисторії Львівської архієпархії [Студинський, 1920, с. 91–92]. Цього ж року Снігурський втретє звернувся до галицького митрополита.

Навесні наступного року обидвоє галицьких греко-католицьких єпископів надіслали до імператора прохання запровадити капеланську службу в тих підрозділах, де більшість військовослужбовців є греко-католиками.

Реакцією на звернення єпископів став указ імператора Фердинанда I від 13 червня 1846 р. На його підставі в піхотних полках, що комплектувалися в Галичині та в яких більш ніж половина особового складу складали греко-католики, запроваджувалась посада греко-католицького капелана. Першими такими підрозділами стали вісім із 13 наявних на той час галицьких полків. Чотирьох капеланів мали призначати за представленням перемишльського єпископа і стількох же – львівського.

Звістка про запровадження капеланської служби викликала більш позитивне сприйняття в Перемишльській єпархії, ніж у Львівській. Глава останньої, галицький митрополит Михайло Левицький, наприклад, в листі до Снігурського висловив сумнів щодо наявності в єпархії достатнього числа неодружених священників або бездітних вдівців, як цього вимагали правила для призначення на капеланство [Щурат, 1924, с. 126]. Серед священників Перемишльської єпархії бути капеланами виявили бажання шестеро кліриків, у Львівській – жодного. Тож із чотирьох капеланів, представлених Львівською єпархією, троє були кліриками Перемишльської єпархії, двоє з яких навіть не склали іспитів для кандидатів на капеланство. Капелани приступили до виконання обов'язків у липні 1847 р. [Студинський, 1920, с. 217, 230, 233, 243–244, 247, 257]. В 1850-х роках, окрім галицьких, які були першими, греко-католицького капелана отримали ще п'ять трансільванських полків [Bielik, 1901, s. 139–141].

Адміністративно капелани підлягали фельд-суперіору (польовому настоятелю) та фельд-вікарію (польовому вікарію). Капелани зберігали зв'язок з єпархією, до якої належали, і поверталися до неї після виходу у відставку. Зарахування на капеланську службу відбувалося за певним порядком. Спершу військове міністерство повідомляло єпархію, що охоплювала територію, з якої набирався підрозділ, про вакансію. Якщо підрозділ набирався з території, яку займали кілька єпархій, то ті мали попередньо узгодити між собою, хто виставляє кандидатуру

капелана. Із запропонованими на посаду капелана кандидатами місцевий фельд-суперіор проводив співбесіду, за результатами якої складав характеристику і рекомендацію одному з кандидатів та надсилав їх фельд-вікарію. Той видавав обраному кандидату патент на військову юрисдикцію, тобто документ, що позначав приналежність капелана до військового духовенства та окреслював сферу його відповідальності. Далі капелан одержував інструкції від фельд-суперіора та переходив до виконання своїх безпосередніх обов'язків. Патент надавався на три роки. Польові капелани мали право піти в відставку достроково. Якщо полк був незадоволений капеланом, то міг ініціювати розслідування щодо нього, яке у випадку виявлення значних порушень приводило до відставки священника [Bielik, 1901, s. 65, 159; Streffleur, 1848, s. 279–280; Leonard, 1842, s. 44].

При виборі кандидата перевага надавалась тим священникам, які мали досвід парафіяльної роботи, могли надавати освітні послуги, добре знали німецьку мову. Рекомендувалось, щоб кандидат попередньо прослужив священником не менше трьох років. Але таких вимог не завжди дотримувались, наприклад, у 1846 р. Антон Вікович був призначений капеланом майже одразу після висвячення [Студинський, 1920, с. 233].

До основних функцій польового капелана, як і будь-якого священника, належало виконання духовних треб. Він мав право здійснювати всі таїнства, окрім конфірмації (миропомазання) та рукопокладення (вдління свячень) [Ginzl, 1857, s. 356].

Греко-католицькі капелани керувались документами, що регламентували діяльність польових капеланів загалом, а також Інструкцією для польового духовенства, виданою львівською консисторією в 1846 р. і затверженою фельд-вікаріатом, ймовірно, в наступному 1847 р. Загалом положення інструкції повторювали загальні правила для всього польового кліру [Pelesz, 1880, s. 923–924; Щурат, 1924, с. 127–128; Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Erster Teil, 1860, s. 96].

За можливості капелани проводили богослужіння щоденно. Особливо важливою була служба в неділю та на великі свята, участь у них була обов'язковою для всього полку, окрім вартових. Лише святкові та недільні служби включали коротку проповідь. Раз на рік, до Великодня, солдати сповідалися. Сповідальний листок, що підтверджував факт сповіді, був дійсним протягом року. Сповідь та причастя були обов'язковими. Списки тих, хто не сповідався, передавали командуванню. Служба відбувалась у гарнізонній капличці, храмі або спеціально облаштованому наметі. Таїнства, окрім гострої потреби, мали здійснюватися лише у церкві [Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Erster Teil, 1860, s. 93–94, 170–171; Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Zweiter Teil, 1860, s. 119; Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Erster Teil, 1807, s. 184–185; Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Zweiter Teil, 1806, s. 204–212; 323–324].

Капелан мав дотримуватись традицій та звичаїв тої єпархії, до якої належав, міг читати деякі молитви рідною мовою під час звершення таїнств.

Пояснювалось це тим, що священник і більшість членів полку походили з одної території, і виконання таких дій нагадували їм про рідний край, допомагали солдатам краще адаптуватись в армії, насамперед новобранцям [Symersky, 1874, s. 122].

Капелани мали право здійснювати таїнство шлюбу для військовослужбовців і таїнство хрещення їхніх дітей. Попередньо дозвіл на шлюб мав дати командир [Leonard, 1842, s. 107–108; Streffleur, 1848, s. 288–292; Streffleur, 1848, s. 294].

Важливою функцією капеланів була підтримка бойового духу, дотримання солдатами та їхніми сім'ями християнської моралі. Щотижня, а взимку і частіше, капелан мав збирати підрозділ, щоб викладати військовим основи християнського вчення.

Початково капелани в австрійській армії не мали звань, але у списках особового складу полку їх вказували після майора. В 1855 р. всі капелани були поділені на три класи, прирівняні до військових звань та рангів цивільної служби. Капелани I та II класу відповідали IX рангу (гауптман і ротмістр), III класу – X рангу (оберлейтенант). Восьмеро галицьких греко-католицьких священників, що служили у військах у 1855 р., належали до III класу, а в 1863 р. троє відносились до II класу, п'ятеро – до III [Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1856, s. 771–781; Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes für 1864, 1864, s. 571–578].

Капелани отримували грошове забезпечення від держави, доплати з Камерального та Релігійного фондів і за надання треб [Pelesz, 1880, s. 923–924]. Станом на 1846 р. полкові капелани отримували 413 гульденів 13 крейцерів на рік. У 1851 р. було встановлено для всіх капеланів по 500 гульденів річного утримання. Вони забезпечувались помешканням, мали одного слугу, що також виконував функції дяка під час богослужінь. Ті з них, що прослужили безперервно 15 років і вийшли у відставку, одержували щорічну пенсію в розмірі 100–150 гульденів.

За зразкову службу або проявлену відвагу при виконанні обов'язків капеланів нагороджували золотими або срібними хрестами, медалями, грошовими доплатами [Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1859, s. 128; Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1863, s. 11–12, 18–21, 37–38, 146]. Зі всіх греко-католицьких капеланів, що служили в 1848–1866 рр., золотий хрест отримав духівник 9-го полку Климент Літинський, а срібний хрест – капелан 58-го полку Пантелеймон Корній за відвагу, проявлену у битві під Маджентою, однією з вирішальних битв австро-франко-сардинської війни 1859 р. [Kaiserlich-königliches Armee-Verordnungsblatt. Neunter Jahrgang. Personal-Angelegenheiten, 1859, s. 356–357].

Матеріальне забезпечення військового духовенства було кращим, ніж парафіяльних священників. Станом на 1848 р. доходи священника на парафії складали 300 гульденів. Придбання церковного начиння було покладене на парафіян, що іноді призводило до конфліктів. Не було у парохів і слуг, яким би платили з державної скарбниці. На відміну від капеланів,

цивільні священники мали землю, що, з одного боку, трохи покращувало рівень їхнього життя, а з іншого – вимагало часу і зусиль для її обробітки. Капелани отримували необхідні для богослужіння речі переважно від держави або з єпархії. Їм не потрібно було утримувати сім'ю [Турій, 2000, с. 115–148; Химка, 1993, с. 73–76]. Отже, майнове становище військового греко-католицького священства могло відігравати певну роль для кандидатів. Однак значними обмежувальними чинниками при виборі цієї опції була незначна кількість посад полкового капелана та вимога щодо обов'язкової відсутності в кандидата на утриманні дружини та дітей.

Загалом в галицьких піхотних полках австрійської армії за весь період від 1846 р. до 1867 р. в різний час посаду полкового капелана займало 18 греко-католицьких священників. Зібрані біографічні дані про них на підставі аналізу метричних книг, списків військового духовенства, військових шематизмів, шематизмів Львівської та Перемишльської єпархії і полкових історій дозволили скласти узагальнений портрет греко-католицького капелана середини XIX ст. [Kopie ksiąg metrykalnych parafii Trepcza (dekanat Sanok), Skan 123; Kopie ksiąg metrykalnych parafii Jazów Stary (dekanat Jaworów), skan 206; Kopie ksiąg metrykalnych parafii Piskorowice (dekanat Sieniawa), Skan 208; Kopie ksiąg metrykalnych parafii Michowa z filią Wełykie (dekanat Dobromil), Skan 53; Україна, дуплікати метричних книг Західно-Української Католицької церкви, 1600 – 1937, Bukowa (Sambor), Births, marriages, deaths (народження, шлюби, смерті) 1785 – 1838 v. 201-4A/595 (p. 92); Kopie ksiąg metrykalnych parafii Lubliniec Nowy z filią Lubliniec Stary (dekanat Cieszanów), Skan 118; Kopie ksiąg metrykalnych parafii Drozdowice z filiami Stroniowice, Wielunice (dekanat Niżankowice), Skan 174; Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Auf das Jahr 1851, 1851, s. 21–27, 35; Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1855, 1855, s. 32; Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Auf das Jahr 1858, 1858, s. 31; Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Auf das Jahr 1862, 1862, s. 26, 40; Personal-Stand des Militär-Clerus in der kaiserl. königl. österreichischen Armee. Für das Jahr 1877, 1877, s. 7, 28–32; Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1848, s. 194; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1845, 1845, s. 18; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1848, 1848, s. 221; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1850, 1850, s. 105–106; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1855, 1855, s. 55, 195; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1859, 1859, s. 134, 148; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos

Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1860, 1860, s. 162; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1866, 1866, s. 15; Шематизмъ всечестного клира гр. кат. митрополитальной архидієєзії Львовской на рок 1901, 1901, с. 161.; Шематизмъ всечестного клира гр. кат. митрополитальной архидієєзії Львовской на рок 1903, 1903, с. 398; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXVIII, 1828, s. 8; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXVI, 1836, s. 14; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLII, 1842, s. 12; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLIII, 1843, s. 12; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLV, 1845, s. 88; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLVI, 1846, s. 15–16, 58, 71, 163; Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLVII, 1847, s. 35; Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1859, 1859, s. 46, 107; Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1863, 1863, s. 60; Схиматізмъ всего клира католикѣвъ обрядѣ греческо-русского Епархіи Перемиской на год от Рожд. Христова 1868, 1868, с. 80, 94; Схиматизмъ всего клира руско-католического Епархіи соединенных Перемиской, Самборской и Сяноцкой на Рок от Рожд. Хр. 1889, 1889, с. 16, 248; Netoliczka, 1866, s. 343; Geschichte des k. k. Infanterie-Regimentes Oskar II. Friedrich König von Schweden und Norwegen No. 10 von seiner Errichtung 1715 bis November 1885, 1888, s. 930, 940; Rona, 1901, s. 136; Formanek, 1887, s. 416, 440, 52 (A); Hailig von Hailingen, 1896, s. 357, 472; Jacubenz, 1904, s. 228, 308, 360, 481; Engel, 1906, s. 461].

Отже, переважна більшість з тих, чие походження вдалося встановити, були дітьми сільських священників. Четверо з 18-ти (Антон Желіховський, Іван Ріттер фон Желіховський, Іван Кульчицький-Штокайло та Йосип Качковський) мали шляхетське походження і, найімовірніше, належали до дрібної шляхти. Вік капеланів коливався від 30 до 40 років. Жоден з них не перебував на посаді до 55 років, п'ятеро пішли в відставку до 40 років, шестеро – до 50 років і лише двоє – після 50 (не враховано трьох капеланів, що залишалися служити після 1867 р.). До призначення на посаду капелана більшість з них не були самостійними парафіяльними священниками, а виконували обов'язки адміністратора або сотрудника. Такий факт в їхній біографії може служити підтвердженням важливості фінансового чинника для тих, хто обирав кар'єру польового священника. Лише п'ятеро капеланів були вдівцями, решта не одружились до хіротонії. Після служби, подекуди навіть дуже короткої, майже усі ставали парафіяльними священниками, а дехто зайняв посаду в

управлінні деканату.

Висновки. Отже, греко-католицька капеланська служба, представлена двома гарнізонними капеланами, з'явилась ще в 1779 р. і, принаймні в Оломоуці, проіснувала до 1838 р. Однак лише двоє капеланів, прикріплених до фортець у Чехії та Моравії, не могли задовольнити потреб у духовній опіці усіх галицьких греко-католиків в австрійській армії. Тож на прохання львівського та перемишльського єпископів в 1846 р. було запроваджено капеланську службу у 8 підрозділах із значною часткою греко-католиків. Греко-католицькі капелани супроводжували війська і в мирний час, і під час збройних конфліктів. Деякі з них

за проявлений героїзм були відзначені державними нагородами. Повноваження капеланів відповідали повноваженням римо-католицьких військових священників? за винятком ведення полкової метрики, що залишалось за латинським капеланом. Фінансове забезпечення військового духовенства було кращим, ніж парафіяльного. Служба у війську позитивно впливала на кар'єрний ріст священників. Після відставки майже всі вони стали парафіяльними священниками.

Подальшого дослідження потребує служба греко-католицьких гарнізонних капеланів у Празі та Оломоуці.

Список використаних джерел

- Barus, M., 2017. Konfesiční problematika v prusko-rakouské válce 1866. Mikulovské sympozium, XXXII, s. 21–37.
- Beran, J., 1899. Die Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regimentes Freiherr von Merkl Nr. 55, Wien: Verlag des k. u. k. Infanterie-Regiments Freiherr von Merkl Nr. 55, 420 s.
- Bielik, E., 1901. Geschichte der k. u. k. Militär-Seelsorge und des apostolischen Feld-Vicariates, Wien: Selbstverläge des Apostolischen Feld-Vicariates, 375 s.
- Blazejovskij, D., 2001. Historical sematism of the Eparchy of Peremyśl including The Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828 – 1939), Lviv: Kamenyar, 1008 s.
- Blazejovskij, D., 2004. Historical schematism of the Archeparchy of L'viv (1832-1944). t. 2. Clergy and Religious Congregations, Kyiv: Publishing House "KM Akademia", 570 p.
- Convoc. Erben und Gläubiger nachbenannter Verstorbenen. 1823, Wiener Zeitung, 117, s. 12.
- Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Erster Teil. 1807. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 262 s.
- Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Zweiter Teil. 1806. Wien, 338 s.
- Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Erster Teil. 1860. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 293 s.
- Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Zweiter Teil. 1860. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 293 s.
- Engel, R., 1906. Geschichte des k. u. k. Infanterieregiments Philipp Herzog von Württemberg Nr. 77, von der Errichtung 1860 bis 1906. Prezemysl: Verlag des Regiments, 556 s.
- Formanek, J., 1887. Geschichte des k. k. Infanterie-Regiments Nr. 41, derzeit Josef Freiherr Vecsey de Vecse et Börölyö-Iságfa, k. k. Feldmarschall-Lieutenant. B. II. Czernowitz: Druck und Verlag der H. Czopp'schen Buchdruckerei, 998 s.
- Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1859. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 284 s.
- Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1863. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 293 s.
- Geschichte des k. k. Infanterie-Regimentes Oskar II. Friedrich König von Schweden und Norwegen No. 10 von seiner Errichtung 1715 bis November 1885, 1888. Wien: Selbstverlag des k. k. Infanterie-regimentes no. 10., 979 s.
- Ginzel, J. 1857. Handbuch des neuesten in Österreich geltenden Kirchenrechtes: Prolegomena und Verfassungsrecht der Kirche, Wien: Braumüller, 389 s.
- Gröger, R., H., Ham, C., Sammer, A., 2001. Zwischen Himmel und Erde. Militärseelsorge in Österreich, Graz: Verlag Styria, 239 s.
- Hailig von Hailigen, E., 1896. Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regiments Nr.30. Lemberg: Selbstverlag des Regiments, 498 s.
- Jacubenz, P., 1904. Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regiments Erzherzog Ludwig Salvator Nr. 58, Wien: Verlag des Regiments, 560 s.
- Kaiserlich-königliches Armee-Verordnungsblatt. Neunter Jahrgang. Personal-Angelegenheiten, 1859. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 370 s.
- Koevess von Aszod und Harkaly, A., 1851. Das kaiserl. königl. österreichische 58te Linien-Infanterie-Regiment Erzherzog Stephan in den Jahren 1848 und 1849, Wien: Gerold, 360 s.
- Kopie ksiąg metrykalnych parafii Drozdowice z filiami Stroniowice, Wielunice (dekanat Nizankowice), Skan 174. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024).
- Kopie ksiąg metrykalnych parafii Jazów Stary (dekanat Jaworów), Skan 206. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024).
- Kopie ksiąg metrykalnych parafii Lubliniec Nowy z filią Lubliniec Stary (dekanat Cieszanów), Skan 118. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024).
- Kopie ksiąg metrykalnych parafii Michowa z filią Welykie (dekanat Dobromil), Skan 53. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024).
- Kopie ksiąg metrykalnych parafii Piskorowice (dekanat Sieniawa), Skan 208. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024).
- Kopie ksiąg metrykalnych parafii Trepeza (dekanat Sanok), Skan 123. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024).
- Korcok, A., 1921. Die griechisch-katholische Kirche in Galizien, Leipzig: Osteuropa Institut in Breslau, 162 s.
- Leonard, M., 1842. Verfassung der Militär- Seelsorge in den k. k. österreichischen Staaten mit Rücksicht auf die Rechte und Pflichten des Civil-Clerus in militär-geistlichen Angelegenheiten, Wien: Bey Michael Lechner, Universitäts-Buchhändler, 334 s.
- Nahlik, J. von., 1863. Geschichte des kais. kön. 55. Linien-Infanterie-Regimentes Baron Bianchi. Brünn: Gedruckt und in Commission bei C. Winiker, im Selbstverlag des Verfassers, 275 s.
- Netoliczka, A., 1866. Geschichte des k.k. 9. Linien Infanterie-Regiments Graf Hartmann-Clarstein von der Errichtung 1725 bis zum Schlusse des Jahres 1865, Comorn: Siegler, 374 s.
- Ottenfeld, R., Teuber, O., 1895. Die österreichische Armee von 1700 bis 1867, Wien: Berté, 875 s.
- Pelesz, J., 1880. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. B. 2, Wien:

Mechithariste Buchdruckerei, 1094 s.

Prochazka, W., 1886. Geschichte des k. k. Infanterie-Regimentes FML Hreiherr v. Rheinänder Nr. 24, Wien: Selbstverlag des Regimentes, 700 s.

Rona, L., 1901. Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regimentes Adolf Grossherzog von Luxemburg, Herzog zu Nassau Nr. 15, 1701-1901, Prag: Selbstverlag des Regimentes, 774 s.

Streffleur, V., 1843. Die Dienst-Vorschriften sämmtlicher Waffengattungen und Branchen der k. k. österreichischen Armee. Erste zum Vierte Abteilung, Wien, 360 s.

Streffleur, V., 1848. Die Dienst-Vorschriften sämmtlicher Waffengattungen und Branchen der k. k. österreichischen Armee. Fünfte Abteilung. Die Vorschriften über die Personal-Angelegenheiten, Wien, 544 s.

Symersky, J., 1874. Die Verehelichung der Stellungspflichtigen und der Militärpersonen: eine Zusammenstellung und Erläuterung der diesbezüglichen Gesetze und Verordnungen, Olmütz: Kramár u. Procházka, 188 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1820. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 658 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1822. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 668 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1823. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 670 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1824. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 674 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1830. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 684 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1836. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 740 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1838. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 728 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1848. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 799 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1856. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1302 s.

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes für 1864, 1864. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1121 s.

Organisations-Statut für die kaiserlich-königliche Armee, 1857. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 330 s.

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Auf das Jahr 1851, 1851. Wien, s. 60.

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1855, 1855. Wien, s. 90.

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1858, 1858. Wien, s. 72.

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1862, 1862. Wien, s. 84.

Personal-Stand des Militär-Clerus in der kaiserl. königl. österreichischen Armee. Für das Jahr 1877, 1877. Wien, 80 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXVIII, 1828. Premisliae: Typis Gołębiowskiánis, 102 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXI, 1831. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 236 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXVI, 1836. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 202 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLII, 1842. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 194 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLIII, 1843. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 209 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLV, 1845. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 217 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLVI, 1846. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 204 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLVII, 1847. Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 203 s.

Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1857, Premisliae: Typis rutheni Capituli Premisliensis, 1857, 162 s.

Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1863, Premisliae: Typis rutheni Capituli Premisliensis, 1863, 156 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1845, 1845. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 271 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1848, Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 1848, 275 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1850, 1850. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 287 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1855, 1855. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 254 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1859, 1859. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 241 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1860, 1860 Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 242 s.

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanae Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1866, 1866. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 272 s.

Україна, дублікати метричних книг Західно-Української Католицької церкви, 1600–1937, Bukowa (Sambor), Births, marriages, deaths (народження, шлюби, смерті) 1785–1838 v. 201-4A/595 (p. 92). URL: <https://www.familysearch.org/search/collection/1910265> (16.11.2024).

Великий, Р. Г., Лозинський, А. Ф., 2014. Становлення інституту українського військового душпастирства у збройних силах Австро-Угорської імперії, *Богословсько-філософські пошуки людини в історичному контексті: український вектор*. Збірник матеріалів Других Християнських постових читань. Львів, с. 204–210.

Забазалюк, Д., 2012. *Душпастирська служба українських військових формацій першої половини ХХ ст.*, Львів: ЛьвДУВС, 188 с.

Коханчук, Р. Духовна опіка воїнів греко-католиків у ХІХ – на початку ХХ ст. URL: <https://web.archive.org/web>

/20120302101043/https://www.kapelanstvo.org.ua/xix/ (16.11.2024).

Студинський, К., 1920. Матеріали до історії культурного життя в Галичині в 1795 – 1857 рр., *Українсько-руський архів*, т. 13–14, Львів: НТШ, 431 с.

Схиматизм всего клира руско-католического Епархій соединених Перемиской, Самборской и Сяноцкой на Рок от Рожд. Хр. 1889, 1889. Перемишль, 272 с.

Схиматизм всего клира католиков обряда греческо-русского Епархии Перемиской на год от Рожд. Христова 1868, 1868. Перемишль, 183 с.

Турій, О., 2000. Соціальний статус і матеріальне становище греко-католицького духовенства Галичини в середині XIX століття, *Ковчег*. Науковий збірник із церковної історії, Львів, Число 2, с. 115–148.

Химка, І.-П., 1993. Греко-католицька церква і національне відродження в Галичині, 1772–1918 рр., *Ковчег*. Науковий збірник статей з церковної історії, Львів, Число 1, с. 73–107.

Шах, С., 1963. Вступне слово. Лебедович І., о. *Полеві духовники УГА: у 45 річчя участі у Визвольних Змаганнях*, Вінніпег, с. 11–21.

Шематизмъ всечестного клира гр. кат. митрополитальной архидієцезіи Львовской на рок 1901, 1901. Львов, 308 с.

Шематизмъ всечестного клира гр. кат. митрополитальной архидієцезіи Львовской на рок 1903, 1903. Львов, 453 с.

Щурат, В., (вид.), 1924. Листи Митрополита М. Левицького до єпископа І. Снігурського й офіційні документи їх спільної діяльності (1813 – 1847), *Українсько-руський архів*. Т. 11, Львів: НТШ, 231 с.

References

Convoc. Erben und Gläubiger nachbenannter Verstorbenen. 1823, Wiener Zeitung, 117, s. 12. (in German).

Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Erster Teil. 1807. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 262 s. (in German).

Dienst-Reglement für die k.-k. Infanterie. Zweiter Teil. 1806. Wien, 338 s. (in German).

Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Erster Teil. 1860. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 293 s. (in German).

Dienst-Reglement für die kaiserlich-königliche Infanterie. Zweiter Teil. 1860. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 293 s. (in German).

Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1859. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 284 s. (in German).

Gebühren-Reglement für die kaiserlich-königliche Armee, 1863. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 293 s. (in German). Barus, M., 2017. Konfesní problematika v prusko-rakouské válce 1866. Mikulovské sympozium, XXXII, s. 21–37. (in Czech).

Kaiserlich-königliches Armeeverordnungsblatt. Neunter Jahrgang. Personal-Angelegenheiten, 1859. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 370 s. (in German).

Kopie ksiąg metrykalnych parafii Drozdowice z filiami Stroniowice, Wielunice (dekanat Nizankowice), Skan 174. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024). (in Polish).

Kopie ksiąg metrykalnych parafii Jazów Stary (dekanat Jaworów), Skan 206. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024). (in Polish).

Kopie ksiąg metrykalnych parafii Lubliniec Nowy z filią Lubliniec Stary (dekanat Cieszanów), Skan 118. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024). (in Polish).

Kopie ksiąg metrykalnych parafii Michowa z filią Welykie (dekanat Dobromil), Skan 53. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024). (in Polish).

Kopie ksiąg metrykalnych parafii Piskorowice (dekanat Sieniawa), Skan 208. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024). (in Polish).

Kopie ksiąg metrykalnych parafii Trepca (dekanat Sanok), Skan 123. URL: <https://agad.gov.pl/inwentarze/ksGrec298.xml#id0x10b8cf80> (16.11.2024). (in Polish).

Ukrain'a, duplikaty metrychnyh knyг Zahidno-Ukrai'ns'koi' Katolyc'koi' cerkvy, 1600 – 1937, Bukowa (Sambor), Births, marriages, deaths (narodzhennja, shljuby, smerti) 1785–1838 v. 201-4A/595 (p. 92). URL: <https://www.familysearch.org/search/collection/1910265> (16.11.2024). (in Ukrainian).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1820. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 658 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1822. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 668 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1823. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 670 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1824. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 674 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1830. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 684 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1836. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 740 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1838. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 728 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1848. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 799 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1856. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1302 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes für 1864, 1864. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1820. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 658 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1822. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 668 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1823. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 670 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1824. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 674 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1830. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 684 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1836. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 740 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1838. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 728 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1848. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 799 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1856. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1302 s. (in German).

Militärschematismus des österreichischen Kaiserthumes für 1864, 1864. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, (in German).

Organisations-Statut für die kaiserlich-königliche Armee, 1857. Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 330 s. (in German).

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Auf das Jahr 1851, 1851. Wien, s. 60. (in German).

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1855, 1855. Wien, s. 90.

(in German).

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1858, 1858. Wien, s. 72.

(in German).

Personal Stand des gesammten Militär-Clerus in der kaiserl. königl. Österreichische Armee. Für das Jahr 1862, 1862. Wien, s. 84.

(in German).

Personal-Stand des Militär-Clerus in der kaiserl. königl. österreichischen Armee. Für das Jahr 1877, 1877. Wien, 80 s. (in German).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXVIII, 1828.

Premislae: Typis Gołębiowskiānis, 102 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXI, 1831.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 236 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXVI, 1836.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 202 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLII, 1842.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 194 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLIII, 1843.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 209 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLV, 1845.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 217 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLVI, 1846.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 204 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseos Graeco Catholicae Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXLVII, 1847.

Premislae: Impressum in Typographia Episcopali Rit. Graec. Cath., 203 s. (in Latin).

Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1857, Premislae: Typis rutheni Capituli Premisliensis, 1857, 162 s. (in Latin).

Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1863, Premislae: Typis rutheni Capituli Premisliensis, 1863, 156 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1845, 1845. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 271 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1848, Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 1848, 275 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1850, 1850. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 287 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1855, 1855. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 254 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1859, 1859. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 241 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1860, 1860. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 242 s. (in Latin).

Schematismus Universi Venerabilis Cleri Archidioeceseos Metropolitanāe Graeco Catholicae Leopoliensis pro Anno Domini 1866, 1866. Leopoli: impressus in typographia Petri Piller, 272 s. (in Latin).

Streffleur, V., 1843. Die Dienst-Vorschriften sämmtlicher Waffengattungen und Branchen der k. k. österreichischen Armee. Erste zum Vierte Abteilung, Wien, 360 s. (in German).

Streffleur, V., 1848. Die Dienst-Vorschriften sämmtlicher Waffengattungen und Branchen der k. k. österreichischen Armee. Fünfte Abteilung. Die Vorschriften über die Personal-Angelegenheiten, Wien, 544 s. (in German).

Shchurat, V., (vyd.), 1924. Lysty Mytropolyta M. Levytskoho do yepyskopa I. Snihurskoho y ofitsiini dokumenty yikh spilnoi diialnosti (1813 – 1847) [Letters of Metropolitan M. Levytsky to Bishop I. Snihursky and official documents of their joint activities (1813 – 1847)], *Ukrainsko-ruskyi arkhiv*. T. 11, Lviv: NTSh, 231 s. (in Ukrainian).

Studynskyi, K., 1920. Materialy do istorii kulturnoho zhyttia v Halychyni v 1795 – 1857 rr. [Materials for the history of cultural life in Galicia in 1795 – 1857], *Ukrainsko-ruskyi arkhiv*, t. 13–14, Lviv: NTSh, 431 s. (in Ukrainian).

Skhymatism vseho klyra katolikov obriadu hrecheko-ruskoho Eparkhiy Peremyskoi na hod ot Rozhd. Khrystova 1868 [The shematism of the venerable clergy of the Metropolitan Archdiocese of Lviv for the year 1868], Peremyshl, 183 s. (in Ukrainian).

Skhymatyzm vseho klyra rusko-katolycheskoho Eparkhii soedynenykh Peremyskoi, Samborskoi y Sianotskoi na Rok ot Rozhd. Khr. 1889 [Schismatism of the entire clergy of the Russian-Catholic Eparchies of the united Dioceses of Peremyska, Samborska and Syanotska on the Rock from Birth. Chr. 1889]. 1889, Peremyshl, 272 s. (in Ukrainian).

Shematyzm vsechestnoho klyra hr. kat. mytropolytalnoy arkhydiitseyiy Lvovskoy na rok 1901 [Shematism of the Holy Clergy of the Metropolitan Archdiocese of Lviv for the year 1901]. 1901, Lvov, 308 s. (in Ukrainian).

Shematyzm vsechestnoho klyra hr. kat. mytropolytalnoy arkhydiitseyiy Lvovskoy na rok 1903 [The shematism of the holy clergy of the Metropolitan Archdiocese of Lviv for the year 1903]. 1903, Lvov, 453 s. (in Ukrainian).

Beran, J., 1899. Die Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regimentes Freiherr von Merkl Nr. 55, Wien: Verlag des k. und k. Infanterie-Regiments Freiherr von Merkl Nr. 55, 420 s. (in German).

Bielik, E., 1901. Geschichte der k. u. k. Militär-Seelsorge und des apostolischen Feld-Vicariates, Wien: Selbstverläge des Apostolischen Feld-Vicariates, 375 s. (in German).

Blazejovskij, D., 2001. Historical sematism of the Eparchy of Peremysl including The Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828 – 1939). Lviv: Kamenyar, 1008 s. (in German).

Blazejovskij, D., 2004. Historical shematism of the Archeparhy of L'viv (1832 – 1944). t. 2. Clergy and Religious Congregations, Kyiv: Publishing House "KM Akademia", 570 p. (in English).

Engel, R., 1906. Geschichte des k. und k. Infanterieregiments Philipp Herzog von Württemberg Nr. 77, von der Errichtung 1860 bis 1906. Prezemysl: Verlag des Regiments, 556 s. (in German).

Formanek, J., 1887. Geschichte des k. k. Infanterie-Regiments Nr. 41, derzeit Josef Freiherr Vecsey de Vecse et Börölyö-Iságfá, k. k. Feldmarschall-Lieutenant. B. II. Czernowitz: Druck und Verlag der H. Czopp'schen Buchdruckerei, 998 s. (in German).

- Geschichte des k. k. Infanterie-Regimentes Oskar II. Friedrich König von Schweden und Norwegen No. 10 von seiner Errichtung 1715 bis November 1885, 1888, Wien: Selbstverlag des k. k. Infanterie-regimentes no. 10., 979 s. (in German).
- Ginzel, J. 1857. Handbuch des neuesten in Österreich geltenden Kirchenrechtes: Prolegomena und Verfassungsrecht der Kirche, Wien: Braumüller, 389 s. (in German).
- Gröger, R. H., Ham, C., Sammer, A., 2001. Zwischen Himmel und Erde. Militärseelsorge in Österreich, Graz: Verlag Styria, 239 s. (in German).
- Hailig von Hailingen, E., 1896. Geschichte des k. und k. Infanterie-Regiments Nr.30. Lemberg: Selbstverlag des Regiments, 498 s. (in German).
- Jacobenz, P., 1904. Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regiments Erzherzog Ludwig Salvator Nr. 58, Wien: Verlag des Regiments, 560 s. (in German).
- Koewess von Aszod und Harkaly, A., 1851. Das kaiserl. königl. österreichische 58te Linien-Infanterie-Regiment Erzherzog Stephan in den Jahren 1848 und 1849, Wien: Gerold, 360 s. (in German).
- Korcok, A., 1921. Die griechisch-katholische Kirche in Galizien, Leipzig: Osteuropa Institut in Breslau, 162 s. (in German).
- Leonard, M., 1842. Verfassung der Militär- Seelsorge in den k. k. österreichischen Staaten mit Rücksicht auf die Rechte und Pflichten des Civil-Clerus in militär-geistlichen Angelegenheiten, Wien: Bey Michael Lechner, Universitäts-Buchhändler, 334 s. (in German).
- Nahlik, J. von., 1863. Geschichte des kais. kön. 55. Linien-Infanterie-Regimentes Baron Bianchi. Brünn: Gedruckt und in Commission bei C. Winiker, im Selbstverlag des Verfassers, 275 s. (in German).
- Netoliczka, A., 1866. Geschichte des k.k. 9. Linien Infanterie-Regiments Graf Hartmann-Clarstein von der Errichtung 1725 bis zum Schlusse des Jahres 1865, Comorn: Siegler, 374 s. (in German).
- Ottenfeld, R., Teuber, O., 1895. Die österreichische Armee von 1700 bis 1867, Wien: Berté, 875 s. (in German).
- Pelesz, J., 1880. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. B. 2, Wien: Mechithariste Buchdruckerei, 1094 s. (in German).
- Prochazka, W., 1886. Geschichte des k. k. Infanterie-Regimentes FML Hreherr v. Rheinänder Nr. 24, Wien: Selbstverlag des Regiments, 700 s. (in German).
- Rona, L., 1901. Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regimentes Adolf Grossherzog von Luxemburg, Herzog zu Nassau Nr. 15, 1701-1901, Prag: Selbstverlag des Regiments, 774 s. (in German).
- Symersky, J., 1874. Die Verehelichung der Stellungspflichtigen und der Militärpersonen: eine Zusammenstellung und Erläuterung der diesbezüglichen Gesetze und Verordnungen, Olmütz: Kramář u. Procházka, 188 s. (in German).
- Velykyi R. H., Lozynskyi A. F. (2014) Stanovlennia instytutu ukrainskoho viiskovoho dushpastyrstva u zbroinykh sylakh Avstro-Uhorskoï imperii [Formation of the Institute of Ukrainian Military Pastoral Care in the Armed Forces of the Austro-Hungarian Empire], *Bohoslovsko-filosofski poshuky liudyny v istorychnomu konteksti: ukrainskyi vektor. Zbirnyk materialiv Druhykh Khrystyianskykh postovykh chytan.* Lviv, 2014, s. 204–210. (in Ukrainian).
- Zabazaliuk, D., 2012. *Dushpastyrska sluzhba ukrainskykh viiskovykh formatsii pershoi polovyny XX st.* [Pastoral service of Ukrainian military formations in the first half of the twentieth century]. Lviv: LvDUVS, 188 s. (in Ukrainian).
- Kokhanchuk R. Dukhovna opika voïniv hreko-katolykiv u XIX – na pochatku XX st. [Spiritual care of Greek Catholic soldiers in the nineteenth and early twentieth centuries] [URL: <https://web.archive.org/web/20120302101043/https://www.kapelanstvo.org.ua/xix/>] (in Ukrainian)
- Turii, O., 2000. Sotsialnyi status i materialne stanovyshe hreko-katolytskoho dukhovenstva Halychyny v seredyni XIX stolittia [Social Status and Financial Situation of the Greek Catholic Clergy in Galicia in the Mid-Nineteenth Century], *Kovcheh.* Naukovyi zbirnyk iz tserkovnoi istorii. Lviv, Chyslo 2, s. 115–148. (in Ukrainian)
- Khymka, I.-P., (1993) Hreko-katolytska tserkva i natsionalne vidrozhennia v Halychyni, 1772 – 1918 rr. [The Greek Catholic Church and the National Revival in Galicia, 1772 – 1918], *Kovcheh.* Naukovyi zbirnyk statei z tserkovnoi istorii. Lviv, Chyslo 1, s. 73–107 (in Ukrainian).
- Shakh S., 1963. Vstupne slovo. Lebedovych I., o. Polevi dukhovnyky UHA: u 45 richchia uchasty u Vyzvolnykh Zmahanniakh [UGA field clergymen: on the 45th anniversary of participation in the Liberation Struggle], Vinnipeh, s. 11–21. (in Ukrainian).

Oksana Karlina

Candidate of History, Docent, Docent of the Department of the Word History,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

Andriy Marchuk

student of higher education, faculty of history, political science and national security,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

**INTRODUCTION OF THE INSTITUTION OF MILITARY CHAPLAINS FOR GALICIAN
GREEK CATHOLICS IN THE AUSTRIAN IMPERIAL ARMY
(1846 – 1867)**

This article highlights introduction of the chaplaincy service for Galician Greek Catholics in the Austrian Imperial army. Research is primarily based on military regulations, church records, and correspondence of church hierarchy. It is proved that in order to meet the spiritual needs of Greek Catholic soldiers, in 1779 the position of chaplain was established in two garrisons, and in 1830 it was allowed to invite priests and visit the nearest Greek Catholic churches. Only two chaplains were unable to meet the spiritual care needs of all Galician Greek Catholics in the Austrian army. In response to an appeal to the emperor by the bishops of Lviv and Przemyśl, chaplaincy was introduced in 1846 in 8 units, a significant proportion of which were Greek Catholics. During 1846-1867, Greek Catholic chaplains served in 7–8

regiments. Over this time, 18 priests held the position of regimental chaplain. Greek Catholic chaplains accompanied the troops in peacetime and during armed conflicts. On the basis of the study of the sources, it was found that the powers and functions of the Greek Catholic regimental priest were the same as those of the Roman Catholic priest, with an allowance for the peculiarities of the rite. Registration of the vital records was left to the Latin clergy. The material support of a Greek Catholic military priest was better than that of a parish priest, which was a motivating factor for some clergy to choose to serve as a spiritual pastor in the army. The analysed biographical records of the chaplains for the years indicated (social background, age, influence of military service on their future career, etc.) made it possible to draw up an average portrait of a Greek Catholic military priest. The introduction of the Greek Catholic chaplaincy service raised the status of the Church and allowed recruits from Galicia to maintain unity with their denomination during their long years of service.

Keywords: *Austrian Empire, Austrian Imperial Army, Greek Catholic Church, Metropolis of Galicia, military chaplaincy.*

Надійшла до редакції / Received: 01.10.2024

Схвалено до друку / Accepted: 16.12.2024